
Dordt in Amsterdam

P.J. Visser

Abstract

This essay answers the question: Can a confessional statement written 400 years ago be relevant in secular city such as Amsterdam? Although it can be discouraging to meet people who regard the gospel indifferently, this experience, paradoxically, brings out the relevance of the Canons of Dordt: it is God's grace that converts people, not human effort. It is also painfully true that many Christians view the doctrine of election to be a hindrance, rather than a 'doubling' of God's love. By his doubling love, God seeks and reaches people who are in no way prepared to accept it. At the same time, however, it should be acknowledged more strongly than do the Canons of Dordt, that God uses the 'organic' structures of life to bring people into his covenant.

Amsterdam anno nu en Dordt anno 1618, wat hebben die twee met elkaar? Op het eerste gezicht lijken het twee werelden, die mijlenver uit elkaar liggen. De kwestie die destijds in Dordt speelde, het theologisch geschil tussen Gomarus en Arminius rond de leer van de uitverkiezing, is bepaald geen zaak die vandaag in Amsterdam actueel is. Amsterdammers hebben geen idee waar dat over ging en gaat en ook in de kerk hebben we werkelijk wel wat anders aan ons hoofd dan ons bezig te houden met deze netelige problematiek en polemiek van toen. In deze context die door en door gesecculariseerd is, moeten wij alle zeilen bijzetten om als gemeente van Christus staande te blijven. Er zijn zoveel stemmen en machten, die beslag leggen op de harten van jongeren en ouderen, dat je vaak je hart vasthoudt of de volwassen generaties zullen volharden in het geloven en of zich bij een nieuwe generatie een levend geloof ontwikkelen zal, krachtig genoeg om de fakkel over te nemen en verder te dragen. Daarbij kost het veel hoofdbrekens om in deze realiteit, waarin kerk, Bijbel en geloof massaal zijn afgedankt en als een antiquiteit uit verleden tijden worden weggezet, gestalte te geven aan de blijvende roeping het evangelie zó met onze stadsgenoten te delen, dat er onder hen in alle frustratie, onverschilligheid en vervreemding opnieuw worden gewonnen voor Christus. Ieder die zich op deze of een soortgelijke plek geroepen weet, ervaart onontkoombaar vroeg of laat een gevoel van verlamming en machteloosheid. Kort gezegd, je weet: met al mijn inzet ga ik hier niks klaarmaken, geen mens bekeren. Uiteraard geldt dit theoretisch en

theologisch ook op de biblebelt, maar uitgerekend in een stad als Amsterdam dringt dat méér tot je door dan waar ook maar. Daarmee ben ik, paradoxaal genoeg, echter dichter bij Dordt dan ooit. De weerbarstige praktijk ontnemt je elke illusie en dwingt je tot de volmondige erkenning: *Zo hangt het dan niet af van degene die wil, ook niet van degene die hard loopt, maar van God die zich ontfermt* (Rom. 9:16). Als ergens bij mij het geloof in Gods verkiezend ontfermen verdiept is dan wel in hartje Amsterdam. In dat licht loopt er bij nader inzien dus een regelrechte lijn van Dordt anno 1618 naar Amsterdam anno 2018.

Blijvend geschenk

Gevraagd om een essay te schrijven over de betekenis van het belijden zoals verwoord in de Dordtse Leerregels, in relatie tot mijn predikantschap in de stad, las ik na jaren opnieuw het inleidende voorwoord. Ik werd verrast door de toon en de inhoud. Al in de eerste zin wordt duidelijk gemaakt dat de totstandkoming van dit belijden werd gezien als een blijk van Gods trouw en zorg voor zijn gemeente in een tijd van bedreiging, van binnenuit en van buitenaf. We lezen: *‘Onder de zeer vele vertroostingën, dewelke onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus aan zijn strijdende kerk in deze ellendige pelgrimage gegeven heeft, wordt deze met recht de voornaamste geacht die Hij haar heeft nagelaten, als Hij tot zijn Vader in het hemelse heiligdom zoude ingaan, zeggende: Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld’*. Uiteraard verwees dit naar het feit dat de kerk door de vaststelling van dit belijden voor dwaalleer werd behoed, maar mutatis mutandis is deze inzet nu niet minder actueel. Ook vandaag is de zaak van de kerk een bedreigde. Krachten van binnenuit en van buitenaf ondermijnen haar bestaan. We hebben te maken met geestelijke verschraling vanbinnen en met talloze verzoeken vanbuiten. De teruglopende cijfers liegen er niet om en dat vele kerken inmiddels zijn gesloten en afgebroken spreekt boekdelen. Wie daarop afgaat, zeker als het vlak voor je ogen gebeurt, zinkt de moed in de schoenen. Daar middenin is dit belijden van toen ook nu, wat mij betreft, een geschenk uit de hemel. Wij hebben hiermee als kerk een statement in handen, om deze tijd van neergang en afval, van dreiging en druk, hoopvol tegemoet te treden. Want tegen alle neerslachtigheid en verlamming in worden wij onomwonden herinnerd aan de ontfermende God, die nooit afhankelijk is van onze meegaandheid, maar goed en machtig genoeg is om los daarvan zijn genade door te zetten.

Existentieel

Uit het voorwoord blijkt dat achter het theologische geschil bij de opstellers

van dit belijden een existentiële geloofsstrijd schuilging om de voortgang van Gods zaak. In dat licht is er sprake van verwantschap met nu, hoe anders de fronten er vandaag op het eerste gezicht ook uitzien. Ging het destijds om de vraag in hoeverre Gods werk afhankelijk was van het menselijk willen, nu is de vraag in het geding in hoeverre de toekomst van de kerk maakbaar is. Het gaat daarbij niet zozeer om een openlijk geschil. Het is veeleer iets wat ongemerkt en onderhuids zijn duizenden verslaat. Op allerlei wijze proberen kerken de crisis te bezweren. Of door bij het oude en vertrouwde te blijven en via synodebesluiten tegen de cultuur in de touwtjes zelfs nog wat strakker aan te trekken. Of door allerlei veranderingen en nieuwe vormen van kerk-zijn te introduceren en zo veel mogelijk bij de cultuur aan te sluiten. Bij alle waardering die er mag en kan zijn voor ieder die zich inzet voor de toekomst van de kerk, en dat in de meest brede zin van het woord, raakt dit belijden uitgerekend aan deze ijver. Lopen wij, van ultraorthodox tot ultravrijzinnig en van zwaar gereformeerd tot vrolijk evangelisch, niet het gevaar al te menselijk te werk te gaan? Te veel te verwachten van onze inspanningen, van onze behoudzucht of van onze vernieuwingsdrang? Als ergens gebleken is en blijkt dat beide de kerk uiteindelijk niet redden, dan is het wel in een stad als Amsterdam. Een citaat uit het voorwoord, hoe antiek ook verwoord, doet dan weldadig aan: *'Geprezen zij in der eeuwigheid de Heere, dewelke, nadat Hij zijn aanschijn een ogenblik tijds van ons (die op menigerlei wijze zijn toorn en gramschap hadden verwekt) verborgen had, voor de ganse wereld heeft bewezen dat Hij zijn verbond niet vergeet en het zuchten van de zijnen niet veracht'*. Wordt ons hier geen bijbelse weg gewezen, voor elke kerkelijke denominatie, die méér belooft dan wat ook maar? Een geloofsattitude die weet heeft van verootmoediging over eigen tekort, toegeeft dat het ons bij de handen is afgebroken, belijdt dat we in gebreke zijn gebleven, uitspreekt dat het ons niet lukt. Een geloofshouding ook die leeft in de blijvende verwachting van de Levende, die zo vaak getoond heeft dat Hij ons niet aan ons deplorabele lot overlaat, maar in de toorn gedenkt aan zijn ontfermen. Voor Wie geen tijd te onmogelijk of te weerbarstig is om door te gaan op wat Hij begon of ongedacht iets nieuws te scheppen. Die in de Gekruisigde en Opgestane verzet en haat beantwoordt heeft met ultieme liefde en daarmee heeft bewezen dat Hij ons verwerpen beantwoordt met verzoening. Dat geloof houdt de moed erin. Tegenover de vermoeiende gedachte dat de toekomst van de kerk vooral afhangt van onze vasthoudendheid of creativiteit, leer ik uitgerekend in de barre en boze realiteit van de stad al meer leven in het geloof dat een 'zucht tot God', waarin ik mijn zorg tot zijn zaak maak, meer zoden aan de dijk zet dan wat ook maar. Bij alle inspanning geeft dat ontspanning.

Omkering

Als ik ooit dankbaar ben geworden voor het feit dat God een verkiezende God is, dan is het wel tijdens mijn inmiddels twintigjarig predikantschap in de stad, eerst in Den Haag en nu in Amsterdam. In de tijd daarvoor liep ik in de verschillende gemeentes die ik diende weliswaar ook geregeld op tegen de keerzijde van dit belijden. Het leerstuk van de verkiezing was daar voor mensen soms tot een struikelblok geworden. De geweldige troost ervan had bij die en gene plaatsgemaakt voor een blijvende twijfel. De verrassende en overweldigende liefde die erachter schuilgaat was verworpen tot een onberekenbaar en angstaanjagend lot. Vooral wanneer verkiezing en verwerping als twee gelijke grootheden werden gezien, was dat een bron van verwarring en verharding, van angst en afkeer. Kort gezegd: ik zag te vaak dat deze leer bange, harde en ongelovige mensen maakte om er vrolijk van te worden. Zonder ooit getwijfeld te hebben aan het verkiezend handelen van God – zonder dat zou ik nooit tot geloof gekomen zijn! – vond ik het in de pastorale praktijk vaak een onding. Overal waar de verkiezing binnen de gemeentetheologie een prominente plaats inneemt, verkeert de uitwerking ervan in haar tegendeel. Het leidt eerder tot onbekeerlijkheid dan tot bekering. De ontwikkeling van een gezond geloofsvertrouwen wordt vaak ernstig geblokkeerd. Helaas zijn daar nog steeds veel voorbeelden van, juist in de kring waar de Dordtse Leerregels worden geadoreerd. Er kan in het spreken over de (uit)verkiezing gemakkelijk veel fout gaan. Het onbijbelse begrip ‘predestinatie’ (voorbesteding) heeft, ondanks de bijbelse inzet van het belijden, veel schade aangericht. De geest uit de afgrond spint al jaar en dag goed garen bij de verlamme logica die eruit voortvloeit. De Geest uit de hoge wordt er op een dramatische wijze door weerstaan. Met de beste bedoelingen en diep overtuigd van de ‘waarheid’ wordt zijn werk verdacht gemaakt. Want zolang je niet weet of je bij ‘het getal van de uitverkorenen’ hoort, is het altijd de vraag of je zoeken, hopen en geloven eigen werk is of Geesteswerk. Via de leer van de verkiezing worden zoekers naar God zo tegengehouden door het hek van Gods eeuwige besluiten. In plaats dat zij, zoals in de Schrift altijd gebeurt, worden onthaald via de open deur van Gods gegeven beloften, die in Christus ja en amen zijn. Tragischer kan het niet.

Ik wil dit graag eerlijk gezegd hebben, voordat ik vanuit mijn Amsterdamse context hoog van Gods verkiezende liefde hoog opgeef. Een lofzang zingen op de verkiezing is te kwetsbaar geworden om dat onbekommerd te doen. Want het kan sinds Dordt op twee manieren: bemoedigend en verlamme. Het zal duidelijk zijn dat ik het zing op die eerste wijs. Ik ben ervan overtuigd dat dit ook de grondtoon was van de opstellers van destijds, maar hun logische wijze

van theologiseren is er mede debet aan dat in dit belijden het verlamme-
 vaak de boventoon is gaan voeren.

Goed begrip

Zonder te vervallen in een theologische verhandeling, is het wel belangrijk even kort stil te staan bij het begrip ‘eewigheid’. Al te vaak wordt dat begrip met de tijd verbonden en krijgt het de betekenis van eindeloos durende tijd, voorafgaand aan onze tijd of aansluitend op onze tijd. Zowel bijbels als logisch gezien hebben we in het begrip eewigheid echter met een andere categorie te maken, die letterlijk ons verstand te boven gaat. Dat moet ons bij voorbaat bescheiden maken in ons spreken. Het begrip ‘eewigheid’ kan alleen met ontoereikende taal onder woorden gebracht worden. Misschien dat het spreken over eewigheid in relatie tot het handelen van God het beste zo kan worden uitgedrukt: God redt en richt, verkiest en verwerpt vanuit een eeuwig heden. Daarmee doet Hij niemand onrecht en bewijst Hij ongekende genade. Voor mij is Gods verkiezing daarin een ‘verdubbeling’ van zijn liefde, die tot allen uitgaat maar in eerste instantie altijd weer wordt genegeerd en afgewezen, vertrappt en vermoord. Gods ‘verdubbelde’ liefde voltrekt zich dwars tegen ons verwerpen in. Niet door iets op te leggen of af te dwingen, maar enkel door zich aan te dienen en in te winnen. Daarmee is verkiezing voor mij de sublimatie van Gods gunst en kunst, om in een wereld waar Hij wat ons betreft geen voet meer aan de grond krijgt, niettemin een volk te creëren dat Hem on-gedwongen en vrij-willig liefheeft. God krijgt het blijkens het visioen uit Openbaring 7 voor elkaar om zich ondanks alle weerzin wereldwijd zó te openbaren dat er uiteindelijk een ontelbare menigte uit *alle* volken, talen en generaties rond de troon Hem lof toezwaait en juicht: *De zaligheid is van onze God, die op de troon zit, en van het Lam!* Ik blijf mij daar eindeloos over verbazen.

Vrolijk

Denkend aan het verkiezend handelen van God, zoals dat in de Dordtse Leerregels op grond van de Schrift beleden wordt, is er een tweetal aspecten waar ik, wonend en werkend in een stedelijke geseclariseerde en multireligieuze context, al vrolijker van ben geworden.

Ik ben niet afhankelijk van het feit of mensen al dan niet iets voor God voelen
 Uiteraard maakt het nogal wat uit of je werkt in een omgeving waarin de vraag naar (méér van) God onder (een deel van) de mensen gangbaar is of in een omgeving waarin er nauwelijks besef is van God, laat staan dat er verlangen is naar méér. In het eerste geval kun je ervan uitgaan dat het zaad van het

evangelie over het algemeen in 'goede aarde' valt. Al is ook op die akker de oogst natuurlijk niet verzekerd, vanwege de 'steenachtige plaatsen' en de 'distels en doornen', die er altijd blijken te zijn. In het tweede geval echter lijkt het bij voorbaat ploegen op rotsen. Of om in het beeld van de gelijkenis te blijven: het is als zaaien op een platgetreden en hard geworden pad. Dat is nuchter gezien en logisch beredeneerd onbegonnen werk. Hoe vaak je daar ook zaait, het zaad kan er onmogelijk wortel schieten en ontkiemen. Het enige wat dan moed geeft, is dat God de ontfermende is, los van menselijk verlangen, van hun 'lopen en willen'. Geregeld lezen we in de Schrift dat Jezus *innerlijk met ontferming werd bewogen*. Als dat erbarmen al door iets werd gaande gemaakt, dan was dat nooit door ons goede of vrome doen, maar altijd door onze misère en verlorenheid. Noordmans schreef ooit: God verkiest bij voorkeur wat niets is.¹ Daar gaat zijn hart naar uit. Tegelijk benadrukte hij dat wij dit 'niets' niet zo kunnen systematiseren, dat wij alsnog greep krijgen op zijn soevereine handelen. God verwacht ons, door op zijn tijd ook te verkiezen wat zich voordoet als 'iets' terwijl het 'niets' is. Hoe dan ook, Hij weet zich ongedacht en onverwacht aan te dienen bij mensen die naar Hem niet zochten en tot mensen die naar Hem niet vroegen, te zeggen: Zie hier ben Ik (Jes. 65:1). Ik zie het gebeuren. Zonder dat ik er iets aan had gedaan, zonder ook dat de betrokkene zelf ernaar gezocht had. Integendeel. Men had óf geen idee óf welbewust in het verleden afstand genomen van kerk en geloof. God kwam evenwel zó voorbij, direct of indirect dat hij of zij overtuigd raakte van een werkelijkheid die hem of haar daarvoor ontging. Het drong door, vaak van het ene op het andere moment: God leeft en heeft mij iets te zeggen. Geloven werd onontkoombaar zonder dat er iets werd opgedrongen. Altijd weer valt me op hoe dankbaar en blij mensen die dit overkwam, daarover praten. Zoals die rasechte Jordanees die met zijn Amsterdams accent tegen me zei: 'Hij kon het bekijke, maar Hij kreeg me toch te pakke'. Of zoals die gesjeesde zestiger, die al jong geïrriteerd de kerk de rug had toegekeerd vanwege het benauwende en wettische klimaat. Midden in zijn bijzonder succesvolle leven was hij onverwacht in een kerkdienst die hij verplicht bijwoonde; onverwacht werd hij aangesproken door God zelf. Later appte hij een fotootje door van een kalenderblaadje dat hij toevallig bij zijn hoogbejaarde moeder gelezen had. Er stond: 'De Heere neemt redenen uit Zichzelf'. Hij voegde eraan toe: 'Zo is het!' met een lachende smiley. Het zijn prachtige verwoordingen van wat de Leerregels belijden:

1 In het artikel 'Predestinatie', opgenomen in O. Noordmans, *Verzamelde werken* deel 2, Kampen 1979, 124-134.

‘Deze verkiezing geschiedt niet *uit* (op grond van, PJV) het vooruitgeziene geloof en de geloofsgehoorzaamheid, heiligheid of een andere goede hoedanigheid of geschiktheid als een oorzaak of voorwaarde, van te voren vereist in de mens die verkoren zou worden; maar *tot* het geloof en de gehoorzaamheid van het geloof, tot heiligheid...’ (DL I, 9).

Van deze opzoekende en doortastende liefde moet en mag ik het in deze stad hebben, in de Jordaan en op de grachtengordel. Niemand laat zich hier iets aanpraten. Individuele vrijheid en eigen mening zijn in Amsterdam een heilig goed. Zomaar ergens aanbellen of iemand aanspreken is dan ook een zinloze onderneming, waarmee je eerder kwaad bloed zet dan dat je er harten mee wint. Dan is het geweldig te weten en te vertrouwen dat de Levende machtig en genadig is zich zó aan te dienen dat de verwondering het wint van het verzet, het eigen gelijk het verliest van Gods genade.

Het geloof in Gods verkiezend handelen geeft een ruime blik

De Leerregels zetten breed in: bij de geopenbaarde liefde van God in Christus en het wereldwijde bereik van het evangelie. Het gaat er allerm minst karig aan toe als we lezen in DL I, 3: ‘En opdat de mensen tot het geloof worden gebracht, zendt God in zijn goedertierenheid verkondigers van deze zeer blijde boodschap tot wie Hij wil en wanneer Hij wil. Door hun dienst worden de mensen geroepen tot bekering en het geloof in Christus, de Gekruisigde.’ Deze royale inzet geeft een ruime blik. Zo waar ik me door Hem geroepen weet in Amsterdam het evangelie te verkondigen, geven de DL in lijn met de Schrift mij alle ruimte om het contact aan te gaan met mensen van allerlei slag. Ruimte ook om alle mogelijke wegen te gaan en de verst afgedwaalde te verrassen met de ‘zeer blijde boodschap’ van Gods genade. Ruimte om de meest dwarse onbekommerd aan te sporen zich tot Hem te (be)keren vanuit de onomstotelijke belofte dat Hij vergeeft, wat en hoeveel het ook is (Jes. 55:6-8). In vertrouwen dat God door kwetsbare mensenwoorden ‘krachtig roept en verlost uit de macht van de duisternis ... het verstand verlicht door de Heilige Geest ... het hart opent dat gesloten is en vermurwt dat hard is’ (DL III/IV, 10-12). Daarbij is het extra bemoedigend te lezen dat Hij niet afhankelijk is van onze bespraaktheid of overredingskracht. Juist de ontmoeting met hedendaagse seculariëren vraagt om een nieuwe andere taal, die je niet altijd gelijk voorhanden hebt. Gelukkig is het dan te lezen, ook al dachten de opstellers daarbij niet aan Amsterdam anno 2018, ‘dat deze levendmaking niet teweeg gebracht wordt door middel van de uiterlijke prediking alleen, noch door aanrading’, maar dat het ‘een volstrekt bovennatuurlijke, een zeer krachtige, en tegelijk zeer zoete, wonderlijke, verborgen en onuitsprekelijk werking is, die in haar kracht niet minder

noch geringer is dan de schepping of opwekking uit de doden'. Terwijl ik het mogelijke doe, zonder onderscheid te maken, doet Hij het onmogelijke en gaat zijn ongekende gang. Al is het, eerlijk is eerlijk, soms knap frustrerend dat je de harten van al die mensen waarin je investeert, niet wat meer in de vingers hebt. Bijvoorbeeld als je na de zoveelste kerstnachtdienst, ondanks vele dankbare handdrukken bij de uitgang, niets meer hoort. De vraag uit Jesaja 63:17 dringt zich dan pijnlijk op: *HERE! Waarom laat U ons dwalen van Uw wegen, waarom verstokt U ons hart, dat wij U niet vrezen?* Tegelijk zit er in die klacht, hoe paradoxaal ook, ook iets bevrijdends: het is niet aan mij of het al dan niet iets uitwerkt, dat is aan Hem! Dat ontspant: het zou niet beter zijn gegaan als ik het nog net iets beter had gedaan. Het is zoals geschreven staat (Openb. 3:7): *Hij opent en niemand sluit, Hij sluit en niemand opent.*

Beperkt

Elke belijdenis draagt het stempel van 'een moment in de tijd' waarin op een uitgesproken manier een belangrijk bijbels issue aan de orde wordt gesteld. Dat is de kracht en de zwakte van een belijdenis. De toespitsing op één punt leidt vaak ook tot beperking. Zo geldt ook voor de *DL*. In het kader van dit essay wil ik bij één beperking met name de vinger leggen.

Het gaat er in de Schrift organischer aan toe dan in Dordt

Tot op heden blijft de omkeer vaak beperkt tot enkelingen, tot incidentele ervaringen en individuele veranderingen. Op die wijze spreken de Leerregels er ook over: 'Sommigen worden wel begiftigd met het geloof en anderen niet' (*DL* I, 6). Het spreken van Dordt destijds is wat dat betreft herkenbaar in het huidige Amsterdam. Amper komt in de *DL* ter sprake dat de verkiezing niet geheel en al 'willekeurig' geschiedt, maar zich met name ook voltrekt in de bedding van het verbond. Al maakt *DL* I, 17, waar beleden wordt dat gelovige ouders op grond van het genadeverbond niet hoeven te twifelen aan de verkiezing en zaligheid van hun vroeg gestorven kinderen, op dit punt veel goed. Over het algemeen blijft de formulering van de verkiezing en verwerping in de *DL* echter erg statisch. Er wordt bijvoorbeeld geen enkel oorzakelijk verband gelegd hoe de verandering bij de één een verandering bij de ander gaande kan maken. Zelfs een verwijzing naar de zegenrijke kracht van de voorbede ontbreekt. Ongetwijfeld heeft men door dit strikte spreken het absolute genadekarakter van het heil veilig willen stellen. Tegelijk toont het een beperking van de Leerregels ten opzichte van de Schrift en de praktijk van het (geloofs)leven. Wat mij betreft heeft deze scholastische manier van formuleren ook ernstige pastorale gevolgen gehad, die

in reformatorische kringen tot op deze dag hun geestelijke tol eisen. De logica ging heersen over de belofte en over de beweeglijkheid van Gods handelen in verkiezen en verwerpen. Juist in de Amsterdamse context ben ik me, nog meer dan daarvoor, bewust geworden dat het er in de Schrift en in de praktijk veel organischer aan toegaat, dan de Leerregels veronderstellen. Persoonlijk bewezen genade wil daar altijd breder worden gedeeld. Verkiezing is nooit alleen bedoeld als een incidentele en individuele begenadiging van die en gene, maar impliceert ook altijd de verkiezing van anderen. Abraham werd opgezocht en gezegend om tot zegen te worden voor alle volkeren (Gen. 12:3). De discipelen waren niet alleen uitverkoren om Jezus toe te behoren, maar ook om uit te gaan en vrucht te dragen (Joh. 15:16). Zowel Israël als de gemeente is de eersteling van een wereldwijde oogst: via hen gaat het heil de wereld in. Zij zijn tegelijk de beloftevolle tekenen dat geen mens te min is. Want Israël was niet verkoren omdat het een beter volk was dan de andere volken, integendeel. De bewezen genade aan Paulus was en blijft een voorbeeld en belofte dat de 'grootste zondaar' terecht kan. Deze bijbelse gedachte zet aan tot volhardend en hoopvol gebed, juist ook voor hen die er niks mee hebben. In het geloof dat gebeuren kan wat ooit in Jeruzalem, de brandhaard van verzet en dus meest ongunstige plek, gebeurde: op de pinksterdag gingen daar op het gebed van honderdtwintig mensen drieduizend mensen compleet óm. Zij die Jezus onwetend gekruisigd hadden, lieten zich welbewust dopen in zijn dood. Daarna voegde de Here, dankzij het 'sprekende' leven van de gemeente in Jeruzalem, dagelijks mensen toe tot de gemeente die zalig wordt. Eveneens gaf Hij op het weerloze maar indringende gebed van de gemeente vanwege toenemend verzet, een verrassend vervolg op wat Hij begon (Hand. 4:23-31).

Hetzelfde geldt overigens ook voor het spreken over oordeel en verwerping. Nooit gaat dat er statisch aan toe in de Bijbel. Er is veeleer sprake van oorzaak en gevolg. Ongeloof van de ene generatie kan zo doorwerken in het derde en vierde geslacht, dat het desastreuze gevolgen heeft voor volgende generaties. Er zijn talloze voorbeelden in het OT en NT dat zij, die verkoren waren 'om Gods heilsstem te horen en te wonen in zijn huis', alsnog verloren gaan vanwege hun ongeloof. Sprekende teksten in dit verband zijn Johannes 1:11 (*Hij kwam tot het zijne, maar de zijnen hebben Hem niet aangenomen*) en Handelingen 13:46 (*Maar Paulus en Barnabas zeiden vrijmoedig: Het was nodig dat het Woord van God eerst tot u gesproken zou worden, maar aangezien u het verwerpt en uzelf het eeuwige leven niet waard oordeelt, zie, wij wenden ons tot de heidenen*). Tegelijk sluit deze verwerping, die tot verwerping leidt, nooit uit dat God in de toorn gedenkt aan zijn ontfermen. Dit verrassende en verkiezende ingrijpen geeft mij hoop, uitgerekend in een stad die er

vanwege haar eigengereidheid om vraagt dat God ons aan ons lot overlaat.
Kortom: de Schrift spreekt beweeglijker en daarmee beloftevoller dan Dordt.
Ook daar word ik vrolijk van!

P.J. Visser is pionier-predikant van de Noorderkerk in Amsterdam.